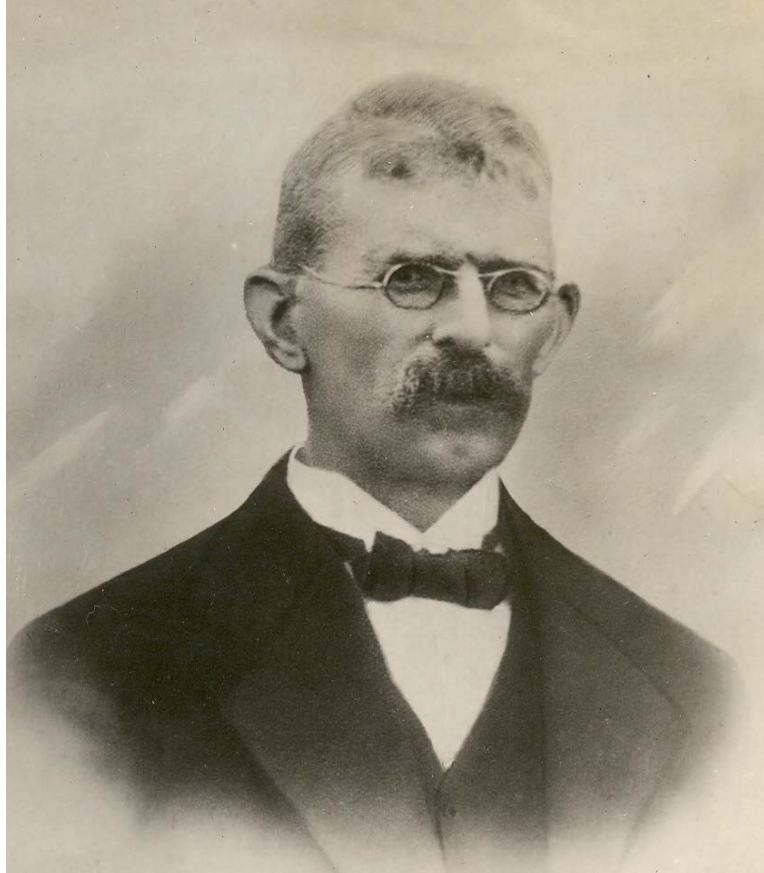

Om de opbrengst van een partij tulpen op peil te houden, gebruikte men de 'toppers' om door te telen: bollen boven ziftmaat 12-13. Toppers is een bekend bollenbegrip geworden met ook een menselijke variant. De bloembollengeschiedenis kent diverse grootheden die met hun prestaties de huidige generaties een dienst hebben bewezen. Deze 'Toppers' zijn geraapt uit ereleden van de (K)AVB en de laureaten van het Damesfonds. In deze aflevering aandacht voor Nicolaas Dames (1862-1920).

Nicolaas Dames

Kunde en gemeenschapszin

Tekst: Maarten Timmer
Foto: Arie in 't Veld

Als zoon van een bloembollenteler begon Nicolaas Dames in 1888 voor zichzelf in Heemstede en vestigde zich in 1896, het jaar van zijn huwelijk, in Lisse samen met G. F. van der Horst met wie hij in 1893 een vennootschap was aangegaan. Als exporteurs op Amerika behoorden zij in 1897 tot de oprichters van de Verzendersbond, een bundeling van exporteurs op Amerika: een voorloper van de Bond van Bloembollenhandelaren. In 1899 eindigde de vennootschap en ging Dames door als kweker en veredelaar. Bij tulpen won hij verschillende verscheidenheden die in december en begin januari gebroeid konden worden en slaagde hij er als eerste in gele Darwintulpen te winnen. Bij hyacinten won hij een nieuwe, lichtroze cultivar, die nog steeds wordt geteeld en die hij naar zijn vrouw 'Anna Marie' noemde. Hij was een van de eersten die in 1912 in Breezand een bedrijf stichtte, dat vrijwel geheel verloren ging bij de overstroming van 13 op 14 januari 1916. In 1917 nam hij A. Werkhoven als venoot in de zaak. Na het overlijden van Dames in 1920 ging de zaak verder onder de naam Dames & Werkhoven.

Dames had een niet aflatend enthousiasme voor het doen van onderzoek. Zo ontdekte hij rond 1890 bij toeval het nut van het geven van een warmte aan het plantgoed in de schuur. Dat verlaatte de opkomst, verlaagde de kans op nachtvorstschade en liet het gewas langer doorgroeien. Het leidde tot een belangrijke vernieuwing bij de bouw en inrichting van bloembollenschuren. Warmte geven in de schuur speelde ook een rol bij zijn ontdekking van het prepareren van hyacinten voor Kerstmisbloei. Met zijn methode 'speciaal cultuur van vroeg broeiende hyacinten' kon hij in 1910 Kerstmisbloei garanderen. Het ontketende een sensatie die uitvoerig ter sprake kwam in de rondvraag van de algemene vergadering van de AVB op 27 december 1910. Daar werd uitvoerig de loftrumpet over zijn werk gestoken. Het laatste woord op die vergadering was van Dames zelf: 'Ik heb 1.000 hyacinten in bloei, kom maar kijken'. Met zijn gevleugelde uitdrukking 'het gewas ligt in de schuur' benadrukte hij het belang van de schuurbewaring. Maar ook promoveerde hij het gebruik van kunstmest en deed hij onderzoek naar de bestrijding van ziekten (zoals geelzieke). Naast het te gelde maken van zijn preparatiemethode deelde hij zijn kennis graag met anderen. Zo verzamelde hij een kring van onderzoekers en vakgenoten om zich heen zoals ir. K. Volkers, dr. E. van Slogteren en

professor Blaauw uit Wageningen naast vakgenoten als P. Eldering, J. Roozen en J. van der Weyden.

GEMEENSCHAPSZIN

Dames was bestuurslid van de afdeling Lisse van de AVB en een gezien figuur. Sinds 1905 ijverde de AVB voor het stichten van een rijks-tuinbouwwinterschool voor de bloembollensector. Lisse, Haarlem en Sassenheim boden zich aan als vestigingsplaats en de AVB koos na een lange interne discussie voor Haarlem. Toen begon N. Dames zijn strijd voor Lisse als vestigingsplaats. Met een brief in het Weekblad voor Bloembollencultuur van 17 december 1907 bond hij de strijd aan met de AVB in de persoon van E. Krelage. Een van Dames' argumenten tegen Haarlem was dat hij als vader zijn jongens van vijftien tot achttien liever naar een dorp stuurde dan naar Haarlem. Daar was minister Talma, van beroep dominee, gevoelig voor. Toen hij op 20 april 1910 met eigen ogen had gezien dat de meeste bloeiende bollenvelden in Lisse lagen, was het pleit ten gunste van Lisse beslecht. Dames werd lid van de Commissie van Toezicht van de school en bleef dat tot zijn dood. Ook maakte hij deel uit van het bestuur van de aan de school verbonden Vereniging Proefschooltuin die in het vak de naam 'de Proeftuin van Dames' kreeg.